

B. WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Weerstandsvormogen is het vermogen van de gemeente om haar taken voort te zetten ondanks financiële tegenvallers. Dit betekent dat de gemeente middelen beschikbaar moet hebben of in de loop der tijd beschikbaar kan maken om eventuele risico's als die zich voordoen op te vangen. Voordat dit weerstandsvormogen bepaald kan worden zal zij eerst de weerstandscapaciteit en de risico's moeten inventariseren. Het weerstandsvormogen wordt weergegeven in een ratio dat weergeeft in hoeverre de gemeente in staat is de risico's op te vangen.

Weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit wordt bepaald door de vrij beschikbare middelen die we in kunnen zetten voor eventuele dekking bij het voordoen van risico's. De volgende middelen komen hiervoor in aanmerking:

- reserves
- post onvoorzien
- onbenutte belastingcapaciteit

Reserves

	Omvang	
	01-01-2019	31-12-2019
Reserve nog nader te bestemmen	11.933.152	9.140.806
Weerstandreserve	15.086.610	15.086.610
Bestemmingsreserves	14.544.644	11.243.275
Totaal	41.564.406	35.470.691

De raad stelde de Nota reserves en voorzieningen in haar vergadering van 3 november 2016 vast. Het beleid ten aanzien van de reserves is ten gevolge daarvan:

- De reserve nog nader te bestemmen is voortaan volledig vrij besteedbaar; de inkomensfunctie vervalt. Het saldo is inzetbaar voor incidentele uitgaven.
- Samenvoeging van de reserves minimum risicoreserve en bedrijfsrisico bouwgrondexploitatie tot een nieuwe reserve: de weerstandreserve. Het saldo van deze reserve zetten we af tegen de geïnventariseerde risico's.
- De bestemmingsreserves blijven ingesteld met een bepaalde bestemming, namelijk: egalisatie van tarieven, dekking van lasten gedurende een bepaalde periode, dekking van specifieke bestedingen en dekking aan specifieke investeringen.

Post onvoorzien

De omvang van de post onvoorzien is € 94.472,- en kan incidenteel worden ingezet als weerstandscapaciteit. Gedurende het uitvoeringsjaar 2019 kan dit budget worden ingezet voor concrete bestedingsvoorstellen.

Onbenutte belastingcapaciteit

Onbenutte belastingcapaciteit kan in principe gehaald worden uit de opbrengsten OZB. Het kabinet heeft het voorbehoud gemaakt dat de opbrengststijging voor OZB landelijk beperkt moet blijven. Daartoe is een macronorm ingesteld die de maximale landelijke opbrengststijging voor een bepaald jaar aangeeft. Dit betekent dat alle gemeenten in Nederland gezamenlijk niet meer dan de macronorm aan opbrengststijgingen mogen genereren. Lokaal kan van de macronorm worden afgeweken.

De onbenutte belastingcapaciteit met betrekking tot OZB is in onderstaand schema weergegeven:

Jaar	Macronorm	Tariefstijging gemeente Bernheze	Onbenutte Belastingcapaciteit
2013	2,76 %	6,00 %	€ 0
2014	2,45 %	5,00 %	€ 0
2015	3,00 %	3,00 %	€ 0
2016	2,70 %	3,00 %	€ 0
2017	1,97%	1,97%	€ 0
2018	3,10%	2,00%	€ 0
2019	4,00%	2,40%	€ 109.955

Identiek aan hoe wij omgaan met structurele risico's (over een periode van 10 jaar de gemiddelde omvang bepalen) bepalen wij ook de structurele weerstandscapaciteit. Voor de onbenutte belastingcapaciteit betekent de gemiddelde omvang:

€ 109.955,- x 10 / 2 = € 549.755,-

Beschikbare weerstandscapaciteit voor 2019 is berekend op:

Weerstandscapaciteit:	
Weerstandsreserve	15.086.610
Post onvoorzien	94.472
Onbenutte belastingcapaciteit OZB	549.755
Totaal	15.730.837

Risico's

Kwantificering risico's

Voor de kwantificering van de afzonderlijke risico's maken wij gebruik van:

- de maximale omvang van het risico;
- de kans dat een risico zich voordoet (risicofactor);
- de termijn waarbinnen dit risico verwacht kan worden (tijdsfactor).

Berekeningswijze

Omvang risico (gewogen) = maximale omvang (ongewogen) x risicofactor x tijdsfactor

Soort	Toelichting	Percentage
Risicofactor 1	Hoog	80%
Risicofactor 2	Gemiddeld	50%
Risicofactor 3	Laag	20%

Soort	Toelichting	Percentage
Tijdfactor 1	binnen 1 jaar	100%
Tijdfactor 2	binnen 2 jaar	50%
Tijdfactor 3	binnen 5 jaar	20%
Tijdfactor 4	langer dan 5 jaar	10%

Op basis van deze berekeningswijze zijn de risico's doorgerekend. In de volgende tabellen zijn de risico's weergegeven, gesplitst in incidentele en structurele risico's.

Overzicht incidentele risico's

Risicobeschrijving	Risicovolume	Gewogen risico
Heesch-West	780.000	78.000
Vennootschapsbelasting	100.000	10.000
BTW en sport	200.000	160.000
Attero	PM	
Planschade	150.000	15.000
Nieuwe omgevingswet	250.000	100.000

Risicobeschrijving	Risicovolume	Gewogen risico
Renovatie Bruistenhof	400.000	40.000
Startersleningen	60.000	1.200
Bouwgrondexploitatie	4.320.000	4.320.000
Totaal incidentele risico's	6.260.000	4.724.200

Overzicht structurele risico's

Risicobeschrijving	Risicovolume	Gewogen risico
Begeleid werken	145.000	14.500
Algemene uitkering	700.000	175.000
Veiligheidsregio	150.000	60.000
Leerlingenvervoer	51.000	25.500
Bijstandsuitkeringen	PM	
Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004	PM	
Minimabeleid	76.000	60.800
Participatiewet	PM	
WMO (HH/Wvg)	PM	
WMO 2015	382.000	95.500
Regiotaxi	99.000	79.200
Transitie jeugdzorg	PM	
Regionale ambulancevoorziening (RAV)	15.000	600
ODBN	125.000	100.00
Nieuwe omgevingswet	200.000	80.000
Totaal structurele risico's	1.943.000	691.100

Onder het kopje 'Geïnteriseerde risico's' ziet u de verdere onderbouwing van de benoemde risico's.

In het verleden is al meerdere keren geconstateerd dat dekking voor structurele risico's nauwelijks voorhanden is in onze begroting. Met het creëren van structurele ruimte in de begroting (als structurele weerstandscapaciteit) zouden we de burger met mogelijk extra kosten confronteren. Dit is in onze optiek niet wenselijk. Om toch recht te doen aan het verschil tussen incidentele en structurele risico's benaderen wij structurele risico's als volgt.

In een periode van 10 jaar willen wij in staat zijn het eventueel voordoen van structurele risico's op te vangen. Wij kopen hiermee tijd om beleidsmatige aanpassingen te kunnen realiseren of om eventuele lastendrukstijging voor de burger geleidelijk te laten verlopen (of een combinatie van deze mogelijkheden).

Dit doen wij door de gemiddelde omvang van de structurele risico's gedurende deze periode te bepalen.

$$\text{Gemiddelde omvang (structurele risico's)} = \frac{\text{Structurele risico's x 10 jaar}}{2} = \frac{6.911.000}{2} = 3.455.500$$

Hiermee komt de totale risico-omvang neer op:

Totaal geïnteriseerde incidentele risico's	4.724.200
Gemiddelde omvang structurele risico's	3.455.500
Totaal risico-omvang (gewogen)	8.179.700

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de mogelijkheden weer van de gemeente om risico's op te kunnen vangen. Dit vermogen om risico's op te vangen wordt weergegeven door een ratio. Deze ratio is een verhoudingsgetal tussen de weerstandscapaciteit en de geïnteriseerde risico's.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit (berekende risico-omvang) en wordt uitgedrukt in een verhoudingsgetal/ratio.

De berekeningswijze van het weerstandsvermogen is als volgt:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen: } \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Berekende risico-omvang}}$$

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen wordt gebruik gemaakt van de onderstaande waarderingstabel, gebaseerd op de uitgangspunten van het Nederlands Adviesbureau Risicomanagement (NAR):

Ratio	Betekenis
> 2	Uitstekend
1,4 tot 2,0	Ruim voldoende
1,0 tot 1,4	Voldoende
0,8 tot 1,0	Matig
0,6 tot 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Wij streven naar een Voldoende (ratio minimaal 1,0; maximaal 1,4).

Bijstelling van de weerstandsreserve (indien zich deze buiten de ratio begeeft) verloopt via de reserve nog nader te bestemmen. Het moment van bijstelling vindt plaats bij de jaarrekening op basis van de werkelijke cijfers van het betreffende begrotingsjaar (we hebben dan meer zekerheid).

$$\text{Het weerstandsvermogen van Bernheze is: } \frac{\text{€ 15.730.837}}{\text{€ 8.179.700}} = 1,92$$

De bandbreedte van de weerstandsreserve is op basis van deze risico-omvang tussen de € 8.179.700,- (1,0 x risico-omvang) en € 11.451.580,- (1,4 x risico-omvang).

Wij constateren dat op basis van de inventarisatie risico's en weerstandscapaciteit, het weerstandsvermogen "ruim voldoende" is. Op dit moment is het overschot op de weerstandscapaciteit namelijk circa € 4,3 miljoen. Bij de jaarrekening 2019 zal de actualisatie van het weerstandsvermogen opnieuw plaatsvinden. Mocht blijken dat nog steeds sprake is van een overschot dan vindt een afroaming plaats van de weerstandsreserve naar de reserve nog nader te bestemmen, zoals afgesproken in de Notitie reserves en voorzieningen.

Geïntariseerde risico's

Programma Bestuur en ondersteuning

Taakveld: **Beheer overige gebouwen en gronden**

Exploitatie bedrijventerrein Heesch-West (incidenteel € 780.000,-) (risico 2 en tijd 3)

Bij een eerdere grondexploitatie werd nog uitgegaan van 76 hectare bedrijfsbestemming. Thans wordt uitgegaan van een behoefte om in de eerste fase 50 hectare te ontwikkelen. De overige 26 hectare wordt doorgeschoven naar een tweede fase. Op grond hiervan is 26 hectare afgewaardeerd naar agrarische grondwaarde van € 6,- per vierkante meter. Voor toekomstige verliezen hebben wij reeds een verliesvoorziening getroffen van € 5,2 miljoen.

Voor overige ondernemersrisico's noemt de gemeenschappelijke regeling in haar begroting een aantal gevoeligheden zoals verlaging van prijs, vertraging uitgifte en kostenstijging. Het risicoaandeel hiervan afgeleid voor onze gemeente kan worden gesteld op € 0,78 miljoen.

Taakveld: Overhead

[Begeleid werken \(structureel € 145.000,- betreft volledige subsidie\) \(risico 2 en tijd 3\)](#)

In Bernheze hebben wij fte in dienst op basis van Begeleid Werken vanuit de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). De medewerkers hebben hierdoor het voordeel dat zij een salaris ontvangen conform de van toepassing zijnde arbeidsvoorwaarden. Als financiële tegemoetkoming ontvangt de gemeente een loonkostensubsidie (± € 145.000,-) ter gedeeltelijke vergoeding.

Taakveld: OZB woningen OZB niet-woningen

[Aansluiting belastingen bij BelastingSamenwerking Oost-Brabant \(BSOB\) \(pm\)](#)

Het besluit om aan te sluiten bij de belastingssamenwerking Oost-Brabant (BSOB) is inmiddels genomen. Dit betekent dat de volledige uitvoering van de daarin ondergebrachte belastingen onder de BSOB valt en niet meer de gemeente. Wij staan hier dus bewust op afstand welke mogelijk risico's met zich meebrengt (zowel positief of negatief). Een inschatting wat dit gaat betekenen voor de opbrengsten uit deze belastingen is voorlopig niet te zeggen. In de loop van 2019 zullen de definitieve cijfers 2018 (eerste volledige jaar binnen de BSOB) bekend zijn en de mogelijke financiële gevolgen. De eerste signalen lijken positief (voordelig).

Taakveld: Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

[Algemene uitkering \(structureel € 700.000,- of ± 30 punten\) \(risico 2 en tijd 2\)](#)

Het algemeen principe van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is dat de gemeente gelijk "de trap op en af gaat" met het rijk. Kenmerkend voor de "trap op, trap af"-systematiek is de voortdurende bijstelling van het accres door de koppeling aan de – veranderende - stand van het Totale netto uitgavenkader. Extra uitgaven, bezuinigingen, mee- en tegenvallers op de rijksbegroting hebben in deze systematiek directe invloed op de omvang van het gemeentefonds. De gemeente heeft daarmee geen invloed op de hoogte van de algemene uitkering. De gemeente Bernheze volgt met de ramingen volledig de circulaires die het Ministerie van Binnenlandse Zaken uitbrengt. Indien de inkomsten uit de algemene uitkering lager uitvallen dan geraamd, kan dit tot (structurele) begrotingstekorten leiden. Wij monitoren de ontwikkeling binnen het Gemeentefonds voortdurend om snel te kunnen bijsturen.

Taakveld: Vennootschapsbelasting

[Vennootschapsbelasting \(incidenteel € 100.000,-\) \(risico 3 en tijd 2\)](#)

Het fiscale resultaat over 2016 en 2017 zijn nog niet getoetst door de belastingdienst. Het risico bestaat vooral uit de onduidelijkheid van een eenduidige interpretatie van uitgangspunten.

Programma Veiligheid

Taakveld: Crisisbeheersing en brandweer

[Veiligheidsregio \(structureel € 150.000,-\) \(risico 1 en tijd 2\)](#)

Voor zowel de uitvoering van brandweertaken als de toekomstbestendigheid van de organisatie zijn in de nabije toekomst verdere investeringen nodig. De deelnemende gemeenten zal om een bijdrage worden gevraagd.

Programma onderwijs

Taakveld: Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Leerlingenvervoer (structureel € 51.000,-, afgerond 10% v.d. raming) (risico 2 en tijd 1)

Het leerlingenvervoer betreft een open-einde-regeling. Dit houdt in dat leerlingen die voldoen aan de verordening leerlingenvervoer gemeente Bernheze in aanmerking komen voor een vergoeding van de kosten voor vervoer naar en van school. Vooraf is niet te overzien wie in welke mate hiervan gebruik gaat maken. Zodoende is het niet mogelijk om vooraf te bepalen hoe hoog de kosten voor leerlingenvervoer over een bepaalde periode zullen zijn. Dit brengt een risico met zich mee.

Programma Sport, cultuur en recreatie

Taakveld: Sportaccommodaties

BTW en sport (incidenteel € 200.000,-) (risico 1 en tijd 1)

Het Sportbesluit wordt per 1 januari 2019 aangepast. Het geven van gelegenheid tot sportbeoefening is nu belast met 6% btw en daarmee bestaat recht op aftrek van voorbelasting. Bernheze maakt hiervan gebruik, omdat dit in de praktijk tot een btw-voordeel leidt.

Naar aanleiding van Europese rechtspraak wordt sportvrijstelling per 1 januari 2019 verruimd. Deze verruiming heeft tot gevolg dat de terbeschikkingstelling van sportaccommodaties is vrijgesteld van btw waardoor gemeenten geen btw meer in aftrek kunnen brengen op investeringen en exploitatie van sportaccommodaties. Inmiddels is de specifieke uitkering stimulering sport gepubliceerd. Daarmee worden gemeenten (gedeeltelijk) gecompenseerd voor het gemiste btw-voordeel.

In de regeling is echter niets vermeldt over een overgangsregeling voor herziening van de reeds in aftrek gebrachte inkoop-btw bij bestaande sportaccommodaties. Dit is een risico. Daarnaast vindt een vergoeding plaats van maximaal 17,5% van het begrote bedrag voor de activiteiten in het kader van sport in een jaar met een budgetplafond van maximaal 152 mln macro.

Programma Sociaal domein

Taakveld: Inkomensregelingen

Bijstandsuitkeringen (pm)

Bij de uitvoering van de Wet werk en bijstand (Wwb) doen zich twee risico's voor. Het betreft de ontwikkeling van de cliëntenaantallen en de hoogte van de rijksbijdrage. Allereerst de aantallen cliënten met een bijstandsuitkering: afwijkingen werken direct door in de uitgaven. Het aantal cliënten laat zich niet eenvoudig bepalen.

Ten tweede is de specifieke uitkering ter (gedeeltelijke) dekking van de bijstandskosten een onzekere factor.

Indien gemeenten een tekort hebben op het rijksbudget kan, onder voorwaarden, een beroep gedaan worden op de vangnetregeling. Gemeenten kunnen op dit vangnet een beroep doen als het tekort op de gebundelde uitkering oploopt tot boven de 7,5% (tot en met 2018: 5%), waarbij tekorten tot 12,5% voor de helft worden vergoed en daarboven volledig.

In de begroting houden we reeds rekening met een tekort van € 441.000,-. Hiermee is het eigenrisico afgedekt.

Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz 2004) (pm)

Voor de kosten van levensonderhoud van gevestigde zelfstandigen en voor bedrijfskapitaal blijft een aparte financiering bestaan vanwege de beperkte voorspelbaarheid van deze kosten. De fi-

nanciering op grond van het huidige Bbz 2004 (75% declaratie en 25% budget), en daarmee de Bbz 2004 als specifieke uitkering, blijft op dit punt gehandhaafd. Hierdoor loopt de gemeente een risico van 25% van de uitgaven.

In de begroting houden reeks rekening met een tekort van € 39.000,-. Hiermee is het eigen risico afgedekt.

[Minimabeleid \(structureel € 76.000,- = 10% van kosten minimabeleid\) \(risico 1 en tijd 1\)](#)

De uitvoering van het minimabeleid wordt gekenmerkt door een open-eind-financiering die sterk beïnvloed wordt door economische ontwikkelingen en ontwikkelingen van het bijstandsbestand.

Voor het minimabeleid is de taakstelling huisvesting vergunninghouders een onzekere factor. Dit kan een stijging van de lasten bijzondere bijstand (m.n. voor inrichtingskosten) tot gevolg hebben.

Taakveld: Inkomensregelingen en begeleide participatie

[Participatiewet – onderdeel klassieke Wsw \(pm\)](#)

De Wet op de Sociale Werkvoorziening is in 2015 opgegaan in de Participatiewet. Hierdoor komen er geen nieuwe instroom WSW-ers meer en daalt het aantal WSW-ers als gevolg van overlijden, pensionering en overige uitstroom geleidelijk. Hiermee samenhangend daalt ook de rijksbijdrage. Het risico bestaat dat deze daling van de rijksbijdrage sneller verloopt dan de afname van het aantal WSW-ers.

Dit risico kan worden opgevangen door de reserve Transitie.

Taakveld: Maatwerkdienstvoorzieningen 18+

[Huishoudelijke hulp, woon- en vervoersvoorzieningen en rolstoelen \(pm\)](#)

De risico's worden veroorzaakt door de open-einde-regeling.

Dit risico kan worden opgevangen door de reserve Transitie.

[Wmo 2015 \(pm\)](#)

Per 1 januari 2015 geldt de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning. Deze regeling is te kenmerken als een open-einde-regeling. Hierdoor staat een risico op volumegroei. Daarnaast schommelen de rijksinkomsten als gevolg van het objectief verdeelmodel.

Dit risico kan worden opgevangen door de reserve Transitie.

[Regiotaxi Noordoost-Brabant \(structureel € 99.000,- = 40% van het huidige kosten\) \(risico 1 en tijd 1\)](#)

Het vervoer d.m.v. de Regiotaxi wordt per 1 januari 2019 opnieuw aanbesteed. De verwachting is dat dit een kostenstijging tot gevolg zal hebben waarmee in de begroting nog geen rekening is gehouden.

Taakveld: Maatwerkdienstverlening 18-

[Jeugdzorg \(pm\)](#)

Met de decentralisatie (transitie) van de jeugdzorg werden gemeenten met ingang van 2015 verantwoordelijk voor alle hulp en zorg aan gezinnen. De transitie van de jeugdzorg is een omvangrijke operatie met grote financiële gevolgen, die ook voor de gemeente financiële risico's met zich meebrengt. In de begroting hebben wij het uitgangspunt gehanteerd dat de korting op de middelen jeugdzorg zoveel mogelijk binnen het desbetreffende beleidsterrein worden opgevangen. Wij lopen o.a. de volgende financiële risico's:

- Er is onvoldoende budget om het benodigde zorgaanbod te realiseren o.a. als gevolg van de bezuinigingen van het rijk op het huidig uitvoeringsbudget en schommelingen in de rijksinkomsten.
- Grotere zorgvraag dan waarmee rekening is gehouden o.a. als gevolg van hogere instroom dan verwacht op basis van historische gegevens, "zij-instroom" jeugdzorg en het niet realiseren van de verwachte beperking instroom door preventie (open-eind-regeling).

De financiële risico's proberen we zoveel te beperken door samenwerking op financieel gebied met regiogemeenten. Door een methode van financiële verevening, worden pieken in uitgaven zoveel mogelijk voorkomen.

Dit risico kan worden opgevangen door de reserve Transitie's.

Programma Volksgezondheid en milieu

Taakveld: Volksgezondheid

Regionale Ambulancevoorziening (RAV) (structureel € 15.000,-) (risico 3 en tijd 3)

In de begroting is de structurele bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling RAV op nul gesteld. De kans dat er weer sprake wordt van een gemeentelijke bijdrage lijkt klein. Van de kosten van het Functioneel Leefijdsontslag (FLO) zou feitelijk 5% voor rekening van de deelnemende gemeenten komen. Aangezien door de RAV is voorgesteld de bijdrage op nul te stellen lijkt de RAV van mening dat zij deze lasten zelf kan dragen. Echter, externe ontwikkelingen als bezuinigingen door het Rijk maar bijvoorbeeld ook kostensaneringen bij de zorgverzekeraars kunnen leiden tot een (hogere) gemeentelijke bijdrage.

Taakveld: afval

Vlagheide (pm)

Het stadsgewest bouwt de voormalige vuilstort Vlagheide af en draagt deze over aan de provincie. Na de overdracht, vermoedelijk eind 2019, zijn er voor het Stadsgewest geen verplichtingen meer. Voor die tijd is het Stadsgewest ervan uitgegaan dat de kosten van de afbouwactiviteiten en de overdracht uit de opgebouwde fondsen betaald zou kunnen worden. Door hogere kosten en de onzekerheid over de hoogte van de rekenrente over het nazorgfonds bestaat nu het risico dat een tekort ontstaat. In de jaarrekening 2018 zullen we een voorziening gaan treffen voor de omvang van € 100.000,-. Onze gemeente kan als contractgemeente worden aangesproken voor haar aandeel van 2,45% voor aanvullende middelen.

Attero (pm)

Door Attero is een suppletievergoeding ingediend over 2015. Het gaat om de aangeboden hoeveelheden te verwerken huishoudelijk afval in relatie tot het afgesloten contract.

Taakveld: milieu

ODBN (structureel € 125.000,- risico1 en tijd:1)

De accountant van de ODBN heeft nog geen goedkeurende verklaring van de jaarrekening 2017 ODBN afgegeven (per juli 2018). Inmiddels is wel bekend dat het nadeel voor een groot deel ook structureel van aard is. Dit is geconstateerd op basis van een extern onderzoek naar de financiële gang van zaken ODBN. Op basis van dit onderzoek zal de ODBN maatregelen moeten nemen. Dit zal effect hebben op de bijdragen van de deelnemers/eigenaren. De verwachting is dat in het laatste kwartaal 2018 de uitkomsten van het onderzoek en daarmee de bijdrages voor de deelnemers zullen veranderen. De ODBN signaleert een mogelijke structurele stijging van de kosten met 15% - 20%.

Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Taakveld: Ruimtelijke ordening

Planschade (incidenteel € 150.000,-) (risico 3 en tijd 2)

Een vergoeding van schade (planschade) kan worden toegekend op grond van artikel 6.1 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Het risico voor onze gemeente wordt beperkt door het feit dat een deel als eigen risico bij de aanvrager wordt neergelegd en door planschadeverhaalsovereenkomsten te sluiten.

Nieuwe omgevingswet (incidenteel € 250.000,- / structureel € 200.000,-) (risico 1 en tijd 2)

De huidige wet- en regelgeving wordt vervangen door de Omgevingswet. We verwachten niet eerder dan 2021 als invoeringsdatum. Behalve een benadering van deze wet vanuit instrumentele en ruimtelijke-juridische focus is het ook belangrijk om inzicht te krijgen in de gevolgen van de implementatie en organisatorische capaciteit. De voorbereiding is gestart in projectvorm, maar we beschikken nog niet over een compleet beeld wat dit betekent voor onze bedrijfsvoering. Het zal gevolgen hebben voor de personele bezetting, ICT-voorzieningen en legesopbrengsten.

Taakveld: Wonen en bouwen

Renovatie woonwagencentrum Bruijstenhof (incidenteel € 400.000,-) (risico 2 en tijd 3)

De renovatie van woonwagencentrum Bruijstenhof heeft een risico in zich van vervuilde grond.

Startersleningen (incidenteel € 60.000,- = 10% van boekwaarde) (risico 3 en tijd 4)

Vanaf 1 januari 2014 geldt voor geldgevers van startersleningen een eigen risico van 10%. Dit betekent dat als er een verliesdeclaratie van een starter bij NHG wordt ingediend, de gemeente 10% hiervan voor eigen rekening moet nemen. Onze gemeente verstrekt met ingang van 1 mei 2015 geen startersleningen meer.

Taakveld: Grondexploitatie (inclusief bedrijventerreinen)

Bouwgrondexploitatie (incidenteel € 4.320.000,-)

De hoogte van de risico's van de bouwgrondexploitaties bepalen wij aan de hand van een risicoscan. Aan de hand van een risicoscenario gaan wij er van uit dat de toekomstige opbrengsten met 25% zullen dalen en de verkopen daarnaast met twee jaar vertragen. Op basis hiervan vindt een weging plaats naar kans en tijdsfactor.

Risicomatrix

RISICO - hoog	
GEMIDDELD (hoog 3) Veiligheidsregio BTW en sport Minimabeleid ODBN	HOOG (4) Heesch-West Bouwgrondexploitatie
LAAG 1 Begeleid werken Aansluiting BSOB Planschade	GEMIDDELD (laag 2) Algemene Uitkering Venootschapsbelasting Leerlingenvervoer Regiotaxi RAV Afvalverwerking Vlagheide Attero Omgevingswet Renovatie Bruijstenhof Startersleningen
RISICO - laag	

Financiële kengetallen

Het besluit Begroting en verantwoording schrijft een verplichte set van zes financiële kengetallen voor. Naast de kengetallen dient een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie te worden opgenomen.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Netto schuldquote (bedragen x € 1 miljoen, standen per 31 december)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vaste schulden	46,4	49,7	48,1	46,5	44,8	43,2
Netto vlottende schuld	7,1	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Overlopende passiva	3,5	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Financiële activa excl. verstrekte leningen en kapitaalverstreking	-0,4	-0,2	-0,1	0,0	0,0	0,0
Uitzettingen < 1 jaar	-17,9	-14,5	-17,9	-15,6	-15,2	-15,4
Liquide middelen	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Overlopende activa	-3,1	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Saldo	35,1	40,5	35,6	36,4	35,1	33,3
Totale baten excl. mutaties reserves	70,3	77,3	75,9	77,4	78,8	80,1
Saldo structurele baten en lasten	49,9%	52,5%	46,9%	47,0%	44,5%	41,6%

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. In algemeenheid geldt: hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote houdt geen rekening met de door de gemeente verstrekte leningen en kapitaalverstrekkingen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (bedragen x € 1 miljoen, standen per 31 december)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vaste schulden	46,4	49,7	48,1	46,5	44,8	43,2
Netto vlottende schuld	7,1	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Overlopende passiva	3,5	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Financiële activa incl. verstrekte leningen en kapitaalverstreking	-5,2	-5,2	-4,9	-4,5	-4,4	-4,2
Uitzettingen < 1 jaar	-17,9	-14,5	-17,9	-15,6	-15,2	-15,4
Liquide middelen	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Overlopende activa	-3,1	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Saldo	30,3	35,5	30,8	31,9	30,7	29,1
Totale baten excl. mutaties reserves	70,3	77,3	75,9	77,4	78,8	80,1
Saldo structurele baten en lasten	43,1%	46,0%	40,6%	41,2%	39,0%	36,3%

De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen houdt wel rekening met door de gemeente verstrekte leningen en kapitaalverstrekkingen. Dit zorgt voor een lager kengetal dan de reguliere netto schuldquote. Gemeente Bernheze heeft namelijk enkele leningen verstrekt aan deelnemingen, verbonden partijen en woningcorporaties.

De BNG gaat uit van een maximale netto schuldquote van 130%. De netto schuldquote van gemeente Bernheze kan als niet-risicovol worden beschouwd.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie of gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. Het eigen vermogen wordt hierbij als percentage van het balanstotaal genomen. Onder het eigen vermogen valt bij gemeente Bernheze de algemene reserves en de bestemmingsreserves.

Solvabiliteitsratio (bedragen x € 1 miljoen - standen per 31 december)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Eigen vermogen	42,4	41,6	35,5	34,8	34,3	34,1
Balanstotaal	111,6	116,1	112,0	110,8	109,8	109,2
Solvabiliteitsratio	38,0%	35,8%	31,7%	31,4%	31,2%	31,2%

De solvabiliteitsratio per ultimo 2019 bedraagt 31,7%. Door onttrekkingen aan de reserve nog nader te bestemmen en de bestemmingsreserves daalt het eigen vermogen de komende jaren licht. De norm van de VNG is dat deze minimaal 20% mag bedragen.

Kengetal grondexploitaties

Het kengetal grondexploitaties geeft de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie (BIE's) op balansdatum weer ten opzichte van de totale baten exclusief mutaties reserves. Een hoge waarde van de grondexploitaties ten opzichte van de totale baten zorgt voor een hoog risicoprofiel. De boekwaarde van de grondexploitaties moet namelijk nog worden terugverdiend via grondverkoppen.

Grondexploitaties (BIE's) (bedragen x € 1 miljoen - standen per 31 december)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bouwgronden in exploitatie (boekwaarden)	10,6	11,1	3,2	3,2	3,2	3,2
Totale baten (exclusief mutaties reserves)	70,3	77,3	75,9	77,4	78,8	80,1
Kengetal grondexploitaties	15,0%	14,4%	4,2%	4,1%	4,1%	4,0%

De VNG beschouwt een grondexploitatie van 10% of meer als kwetsbaar. In 2019 verwachten wij door eerder gerealiseerde verkopen dat de boekwaarde op grondexploitaties is gedaald.

Structurele exploitatieruimte

De structurele baten en lasten geven een inzicht in de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Saldo structurele baten en lasten (bedragen x € 1 miljoen)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Totale structurele lasten excl. mutaties reserves	70,4	73,1	74,3	77,7	79,0	80,2
Totale structurele baten excl. mutaties reserves	72,0	73,1	74,4	77,8	79,1	80,4
Totale structurele stortingen in reserves	0,9	1,0	0,2	0,2	0,2	0,2
Totale structurele onttrekkingen uit reserves	0,9	0,9	0,2	0,2	0,2	0,2
Saldo	1,6	-0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
Totale baten excl. onttrekkingen reserves	70,3	73,4	75,9	77,4	78,8	80,0
Saldo structurele baten en lasten	2,3%	-0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,3%

In 2017 was er nog een ruim overschot op het saldo van structurele baten en lasten, maar vanaf 2018 tot en met 2022 is dit saldo zo goed als in evenwicht.

De provincie hanteert een ander uitgangspunt voor het bepalen van de structurele begrotingsruimte voor de bepaling van de toezichtsvorm.

Belastingcapaciteit

Voor dit kengetal worden de woonlasten van een gemiddeld huishouden binnen gemeente Bernheze vergeleken met het landelijk gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurd is een beleidskeuze. Een lagere waarde zorgt voor meer wendbaarheid bij de begroting.

Belastingcapaciteit meerpersoonshuishouden (bedragen in euro's)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
A. OZB eigenaar woning	349	355	363	372	379	386
B. Rioolheffing	161	162	168	172	175	178
C. Afvalstoffenheffing	173	166	180	184	187	191
D. Eventuele heffingskorting	0	0	0	0	0	0
E. Totale woonlasten (A+B+C-D)	715	683	711	728	741	755
F. Landelijk gemiddelde woonlasten	721	721	721	721	721	721
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde (x 100%)	99,2%	94,7%	98,6%	101,0%	102,8%	104,7%

*) Gemiddelde woonlasten via Coelo (landelijk tarievenoverzicht 2018. Voor alle jaren als uitgangspunt genomen)

Vanaf 2020 komt het kengetal boven de 100% uit. Dit is te wijten aan het feit dat de gemiddelde landelijke woonlasten niet zijn geïndexeerd, maar de waarde van 2018 volgens Coelo meerjaarlijks is aangehouden. De woonlasten van gemeente Bernheze zijn daarentegen wel meerjaarlijks door-gerekend.

Totaaloverzicht financiële kengetallen

Financiële kengetallen	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Netto schuldquote	49,9%	52,5%	46,9%	47,0%	44,5%	41,6%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	43,1%	46,0%	40,6%	41,2%	39,0%	36,3%
Solvabiliteitsratio	38,0%	35,8%	31,7%	31,4%	31,2%	31,2%
Structurele exploitatieruimte	2,3%	-0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,3%
Grondexploitatie	15,0%	14,4%	4,2%	4,1%	4,1%	4,0%
Belastingcapaciteit	99,2%	94,7%	98,6%	101,0%	102,8%	104,7%